

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (۳۴): ارزیابی و تحلیل اعتبارات بخش صنعت

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل:

۲۱۳۱۸

دوره دوازدهم - سال دوم

ثبت: ۳۸۱

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (۳۴): ارزیابی و تحلیل اعتبارات بخش صنعت

نوع گزارش: طرح/لایحه ، نظارتی ، راهبردی ، پیش‌نویس قانونی

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت و تجاری‌سازی)

مدیر مطالعه: محمدهادی عامری شهرابی

تهیه و تدوین‌کنندگان: فاطمه میرجلیلی (گروه صنعت و تجاری‌سازی)، محمدهادی عامری شهرابی (گروه صنعت و تجاری‌سازی)

ناظران علمی: میلاد بیگی، حبیب‌الله ظفریان

اظهار نظرکننده: محمد برزگر خسروی

صفحه‌آرا: نفیسه حاجی صفری

ویراستار ادبی: زهره عطاردی

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۵

۲. صنعت

۳. اعتبارات

۴. برنامه هفتم توسعه

۵. تعرفه واردات خودرو

۶. اسقاط خودروهای فرسوده

۷. سازمان‌های توسعه‌ای

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۴/۱۰/۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۱/۱۴

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	خلاصه مدیریتی
۴	۱. مقدمه
۴	۲. بررسی وضعیت بخش صنعت از دریچه آماری
۴	۲-۱. رشد ارزش افزوده بخش صنعت و سهم از تولید ناخالص داخلی
۵	۲-۲. نرخ تورم مصرف کننده و تولیدکننده
۶	۲-۳. تشکیل سرمایه ثابت ناخالص
۷	۳. تبیین احکام بودجه‌ای بخش صنعت و معدن در قوانین و اسناد بالادستی
۸	۴. بررسی تغییرات کلان اعتبارات بخش صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵
۱۰	۵. بررسی اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵
۱۲	۶. چالش‌ها و جهت‌گیری‌های کلان لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ پیرامون بخش صنعت
۱۸	۷. جمع‌بندی و پیشنهادهای مرکز
۲۱	منابع و مآخذ

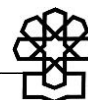
فهرست جداول

۳	جدول ۱. پیشنهادهای مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص بخش صنعت لایحه بودجه ۱۴۰۵
۷	جدول ۲. اهم قوانین مرتبط با بخش صنعت با تمرکز بر تدوین لوایح بودجه سنواتی [۵]
۸	جدول ۳. برآورد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های ذیل آن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ [۲]
۸	جدول ۴. اعتبارات ردیف‌های متفرقه منتقل شده به جدول شماره ۷ دستگاه اجرایی در خصوص کمک به صندوق‌های ذیل وزارت صنعت، معدن و تجارت [۲]
۹	جدول ۵. اعتبارات ردیف‌های متفرقه جدول شماره ۹ مرتبط با بخش صنعت [۲]
۱۰	جدول ۶. بررسی اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای بخش صنعت (میلیارد ریال) [۲]
۱۲	جدول ۷. برآورد اعتبار مورد نیاز زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی در سال ۱۴۰۵ [۶]
۱۵	جدول ۸. حمایت‌های مالیاتی از بخش تولید در قوانین بودجه سنوات گذشته [۳]

- جدول ۹. توزیع اعتبارات منابع هدفمندسازی یارانه‌ها در اجرای احکام قانون برنامه هفتم مرتبط با وزارت صنعت، معدن و تجارت در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ [۳]..... ۱۵
- جدول ۱۰. منابع حاصل از حقوق گمرکی واردات خودروهای سواری در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (در قالب جدول ۵ «درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی مالی») [۲]..... ۱۷
- جدول ۱۱. تخمین درآمد حاصل از حقوق گمرکی واردات خودروهای سواری با فرض نرخ ۱۲۵ هزار تومان به‌عنوان میانگین احتمالی نرخ ارز (دلار)..... ۱۸
- جدول ۱۲. ساختار پیشنهادی حقوق ورودی واردات خودروهای سواری..... ۲۰
- جدول ۱۳. ساختار پیشنهادی ضرایب حقوق ورودی واردات قطعات منفصله بر مبنای خودرو وارداتی هم‌ردیف..... ۲۰

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱. نمودار رشد ارزش افزوده و سهم از تولید ناخالص داخلی بخش صنعت طی سال‌های ۱۴۰۰ الی سه‌ماهه دوم سال ۱۴۰۴ (به قیمت ثابت سال ۱۴۰۰) [۱]..... ۵
- شکل ۲. نمودار مقایسه روند تورم نقطه به نقطه تولیدکننده بخش صنعت با تورم شاخص قیمت مصرف‌کننده-درصد [۱]..... ۵
- شکل ۳. نمودار رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص و اجزای آن طی سال‌های ۱۴۰۰ الی سه‌ماهه دوم سال ۱۴۰۴ (به قیمت ثابت سال ۱۴۰۰) [۱]..... ۶

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (۳۴): ارزیابی و تحلیل اعتبارات بخش صنعت

Doi: [10.22034/mrc.report.21318](https://doi.org/10.22034/mrc.report.21318)

چکیده

لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ به‌عنوان دومین برش از برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت و با توجه به شرایط اقتصادی، سیاسی و اجتماعی حاکم بر کشور در زمان تدوین و اجرای آن، از اهمیت خاصی برخوردار است. روند رو به کاهش نرخ رشد اقتصادی بخش صنعت به سمت رشد منفی متمایل شده و نرخ رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در تابستان ۱۴۰۴ به ۴/۸- رسیده است. در چنین شرایطی اعتبارات پیش‌بینی شده برای بخش صنعت (ساخت) در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ فراهم‌سازی بازگشت پویایی به این بخش حائز اهمیت است. این در حالی است که تحلیل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ گویای رویکرد انقباضی و رشد منفی حقیقی در اکثر طرح‌ها و ردیف‌های اعتباری مرتبط با این بخش است. با وجود ایجاد ظرفیت قانونی در برنامه هفتم پیشرفت در حمایت از صندوق‌های ذیل وزارت صنعت، معدن و تجارت، رشد اسمی اعتبارات صندوق‌های مربوطه منفی است. در خصوص ظرفیت قانونی مطالبات سازمان‌های توسعه‌ای از محل واگذاری‌ها و تأکید بر آن در برنامه هفتم پیشرفت، ردیف بودجه‌ای مرتبط با تهاتر این مطالبات با بدهی شرکت‌های مربوطه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ حذف شده است. با وجود تورم بیش از ۳۸ درصدی تولیدکننده، اعتبارات طرح‌های زیرساختی شهرک‌های صنعتی و توسعه خوشه‌های صنعتی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت به رقم مصوب سال ۱۴۰۴ تغییری نکرده و رشدی نداشته است. از جمله اقدامات مثبت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ می‌توان به افزایش ۴۲ درصدی اعتبار طرح اعطای کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع اشاره کرد.

خلاصه مدیریتی

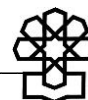
بیان / شرح مسئله

بودجه سالیانه بیانگر اولویت‌ها، سیاست‌ها و اقدامات دولت به‌منظور تحقق اهداف برنامه‌های توسعه در محدوده زمانی یک‌ساله است. لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ با لحاظ شرایط خاص اقتصادی و سیاسی کشور و همچنین اصلاح ماده (۱۸۲) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی و قانون الزامات و احکام مورد نیاز قوانین بودجه‌های سنواتی تدوین و به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است.

با توجه به ضرورت برنامه‌محور بودن لایحه بودجه سال ۱۴۰۵، بررسی و تحلیل منابع مالی و اعتبارات پیش‌بینی شده در این لایحه برای تحقق برنامه‌های بخش صنعت و نقش تسهیل‌گری منابع عمومی در بهبود محیط کسب‌وکار و رفع چالش‌های این بخش صنعت ضروری است.

نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

- نتایج این گزارش نشان می‌دهد که اعتبارات پیش‌بینی شده وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های ذیل آن بدون لحاظ اعتبارات متفرقه موضوع جدول ۹ در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت به سال ۱۴۰۴ حدود ۲۰ درصد رشد داشته است. افزایش اعتبارات کمتر از تورم تولیدکننده گویای رویکرد انقباضی لایحه در برآورد اعتبارات بخش صنعت است.
- از نقاط قوت لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در ارتباط با بخش صنعت افزایش اعتبار سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران- مشارکت در طرح‌های سرمایه‌گذاری با اولویت مناطق محروم از محل درآمد حاصل از واگذاری‌ها از ۵۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۴۰۴ به ۲۰۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ است. این افزایش اعتبار در صورت تحقق می‌تواند در تقویت نقش سازمان توسعه‌ای ایدرو در مشارکت و تسهیل‌گری سرمایه‌گذاری در مناطق محروم وفق موضوع ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی مؤثر باشد.
- از دیگر نقاط قوت لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ افزایش ۲۷ درصدی اعتبار طرح «کمک‌های فنی و اعتباری برای ایجاد و توسعه مجتمع‌های تولیدی صادرات‌گرا در سواحل جاسک و گواتر» ذیل سازمان گسترش و نوسازی و افزایش حدود ۴۲ درصدی اعتبار طرح «اعطای کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع» ذیل وزارت صنعت، معدن و تجارت است. شایان ذکر است؛ این میزان از افزایش اعتبار با لحاظ تورم بیش از ۳۸ درصدی تولیدکننده، اثر بخشی لازم در تسهیل تأمین مالی بخش صنعت را نخواهد داشت.
- از نقاط ضعف لایحه، ضعف در تسهیل تأمین مالی طرح‌های توسعه بخش خصوصی است. رشد منفی اعتبارات کمک دولت در افزایش سرمایه صندوق‌های حمایتی از جمله صندوق توسعه صنایع دریایی، صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری صنایع کوچک، صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته و صندوق ضمانت صادرات از جمله دلایل این موضوع است.
- تضعیف تأمین مالی سازمان‌های توسعه‌ای از دیگر نقاط لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در بخش صنعت است. به‌رغم نقش مؤثر سازمان‌های توسعه‌ای در هدایت و جذب سرمایه‌گذاری و تأکید برنامه هفتم توسعه بر اختصاص وجوه حاصل از واگذاری‌ها به سازمان‌های توسعه‌ای مطابق قوانین مربوط، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ ردیف اجازه تهاتر به‌صورت جمعی- خرجی سه سازمان توسعه‌ای گسترش و نوسازی صنایع ایران، توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت ملی صنایع پتروشیمی از محل واگذاری سهام شرکت‌های متعلق به آنها با بدهی آنها به دولت بابت مالیات و سود سهام حذف شده است.
- محدودیت در تأمین زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و عدم شفافیت در تخصیص منابع در اجرای ماده (۲۵) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار در جبران خسارت واحدهای تولیدی ناشی از مسئله ناترازی انرژی از نقاط ضعف لایحه بودجه محسوب می‌شود. اعتبارات طرح‌های تملک‌داری سرمایه‌ای سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی به‌ویژه در خصوص طرح‌های زیرساختی و حمایت از واحدهای تولیدی در قالب کمک‌های فنی و اعتباری مرتبط با این سازمان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت به سال ۱۴۰۴ تغییری نداشته است. حذف منابع برای اجرای احکام قانون برنامه هفتم پیشرفت از محل منابع قانون هدفمندسازی یارانه‌ها و فقدان حمایت‌های مالیاتی از بخش تولید نیز مصادیقی از ضعف لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در حمایت از بخش تولید است.

• یکی از مباحث اصلی و نیازمند بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۵ در بخش صنعت، جدول پیشنهاد شده در خصوص حقوق ورودی واردات خودرو سواری است؛ این موضوع با توجه به تکلیف قانون «الزامات و احکام مورد نیاز قوانین بودجه سنواتی» جهت تعیین آن، در لایحه پیشنهادی، ارائه شده است. در بررسی جزئیات جدول پیشنهادی، اشاره این نکته ضروری است که سه ردیف اصلی حقوق ورودی خودروهای سواری از منظر سهم واردات، در لایحه ۱۴۰۵، با افزایش روبه‌رو شده‌اند. با استناد به آمار واردات خودرو در سال‌های گذشته، بیشترین میزان واردات مربوط به خودروهای هیبریدی، خودروهای با حجم موتور کمتر از ۱۵۰۰ سی‌سی و خودروهای با حجم موتور بین ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ سی‌سی است. براساس آیین‌نامه بند «ر» تبصره «۱» قانون بودجه ۱۴۰۴، میزان حقوق ورودی خودروهای هیبریدی ۱۵ درصد، میزان حقوق ورودی خودروهای با حجم موتور کمتر از ۱۵۰۰ سی‌سی ۲۰ درصد و میزان حقوق ورودی خودروهای با حجم موتور بین ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ سی‌سی ۴۰ درصد تعیین شده بود که این میزان در لایحه بودجه ۱۴۰۵، به ترتیب، ۴۰ درصد، ۴۰ درصد و ۷۰ درصد پیشنهاد شده است.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

در رابطه با لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در خصوص بخش صنعت، پیشنهادهای ذیل قابل بررسی است که تفصیل و جزئیات آن در بخش جمع‌بندی و پیشنهادهای گزارش طرح شده است:

جدول ۱. پیشنهادهای مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص بخش صنعت لایحه بودجه ۱۴۰۵

پیشنهاد اول	تقویت سازمان‌های توسعه‌ای و منابع در اختیار آنها از طریق تهاثر مطالبات سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایدرو و ایمیدرو) و شرکت ملی صنایع پتروشیمی از طرف دولت با بدهی‌های واحدهای مزبور به دولت ابقا ردیف ۲-۱۰۱۰۰۰ جدول ۸ - برآورد اعتبارات تملک دارایی‌های مالی قانون بودجه سال ۱۴۰۴.
پیشنهاد دوم	ابقای سیاست‌های حمایتی مالیاتی از بخش تولید و کاهش نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم معادل پنج واحد درصد و تأمین منابع کاهش‌یافته دولت از محل تغییر نرخ ارز موضوع ردیف ۲-۳ جدول الزامات منابع لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور.
پیشنهاد سوم	ابقا ردیف ۱۲۰۳۷-۱۳۰۴۰ طرح «کمک به زیرساخت‌های شهرک‌های صنعتی» در راستای تأمین مناسب زیرساخت‌های انرژی شهرک‌های صنعتی ذیل ردیف ۱-۴ جدول الزامات منابع بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور به میزان ۱۰ درصد منابع حاصل از اصلاح نرخ برق صنایع، (موضوع ماده (۳) قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق) از طریق تغییر نسبت تسهیم منابع ردیف ۴-۱-۴ به ۴۰ درصد.
پیشنهاد چهارم	جدول اصلاحی حقوق ورودی خودروهای وارداتی به انضمام ساختار پیشنهادی تعرفه واردات قطعات منفصله خودرو ضمن رعایت تناسب میان تولید خودرو با ساخت داخل بالا، مونتاژ خودرو و واردات خودرو، امکان تخصیص ارز بیشتر به واردات خودروهای سواری جهت مدیریت مناسب بازار خودرو.
پیشنهاد پنجم	تقویت سازمان‌های توسعه‌ای و منابع در اختیار آنها از طریق ایجاد امکان هزینه‌کرد مازاد سود سازمان‌های توسعه‌ای در نسبت با سود مصوب در طرح‌های تعریف شده وفق جزء «۱۵» بند «ب» ماده (۴۸) برنامه هفتم و اضافه شدن ردیف ردیف مربوطه به جدول متفرقه بودجه ۱۴۰۵.

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

۱. مقدمه

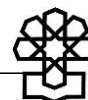
با توجه به اهمیت بخش صنعت در تحقق اهداف برنامه هفتم توسعه، توجه به نیازها و تلاش در برآورده ساختن آنها از جمله اولویت‌های سیاستگذاری در کشور است. قوانین بودجه سنواتی به‌عنوان یکی از ابزارهای سیاست‌های مالی نقش ویژه‌ای در ایجاد بستر مناسب برای توسعه و رشد بخش صنعت در اقتصاد کشور دارد. با توجه به اهمیت موضوع در گزارش حاضر، اعتبارات بخش صنعت و رویکردهای لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در خصوص این بخش بررسی و تحلیل شده است. بدین‌منظور پس از مقدمه در بخش دوم وضع موجود بخش صنعت تبیین شده است. در بخش سوم مهم‌ترین احکام برنامه هفتم پیشرفت مرتبط با بخش صنعت و سایر قوانین و اسناد بالادستی ارائه شده است. در بخش چهارم تغییرات کلان اعتبارات بخش صنعت و معدن با تأکید بر بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ بررسی شده است. در بخش پنجم اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های تابعه آن با تمرکز بر بخش صنعت تحلیل شده است. در بخش ششم به رویکردها و جهت‌گیری لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ پیرامون بخش صنعت اشاره شده و در نهایت جمع‌بندی و پیشنهادها ارائه شده است.

۲. بررسی وضعیت بخش صنعت از دریچه آماری

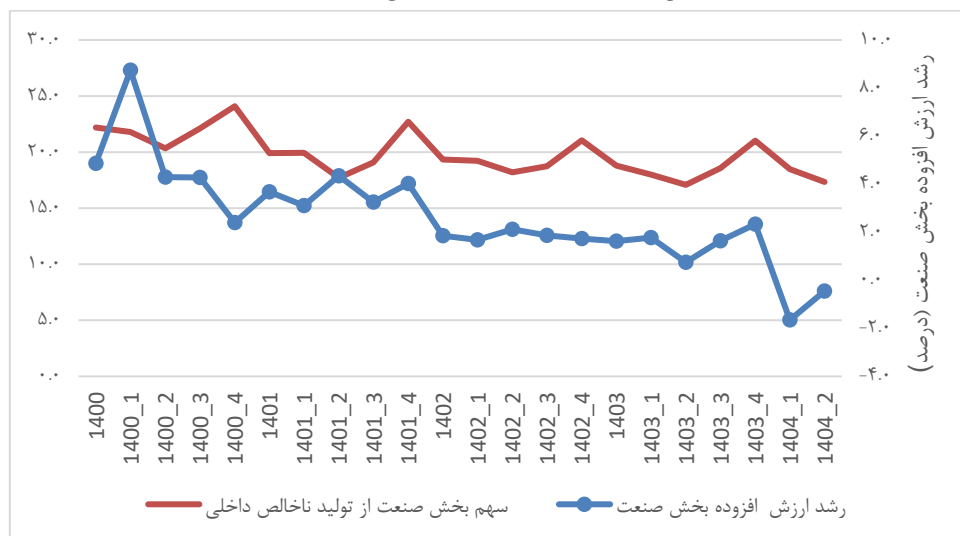
شناخت وضعیت موجود و تحلیل عملکرد شاخص‌های کلان بخش صنعت در تحلیل سیاست‌های حمایتی از این بخش ضروری است، از این‌رو در ادامه روند تغییرات شاخص‌های کلان بخش صنعت بررسی شده است.

۱-۲. رشد ارزش افزوده بخش صنعت و سهم از تولید ناخالص داخلی

در طول سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۳ بخش صنعت (ساخت) با وجود سهم قابل توجه در اقتصاد کشور، با روندی کاهنده در رشد و کاهش تدریجی سهم در تولید ناخالص داخلی مواجه بوده است؛ رشد این بخش از ۴/۹ درصد در سال ۱۴۰۰ به حدود ۱/۶ درصد در سال ۱۴۰۳ کاهش یافته و سهم آن از تولید ناخالص داخلی از ۲۲/۲ درصد به ۱۸/۸ درصد تنزل کرده است (شکل ۱). این روند کاهشی سالیانه در سال ۱۴۰۴ به سمت رشد منفی متمایل شده است؛ به طوری که نرخ رشد بخش صنعت (ساخت) در تابستان ۱۴۰۴ به ۰/۴- درصد تنزل یافته است (شکل ۱). ورود به محدوده رشد منفی، تأییدی بر این موضوع است که چالش‌های ساختاری به‌ویژه ناترازی انرژی و مناسب نبودن محیط کسب و کار به‌طور مؤثری بر فعالان اقتصادی این بخش فشار وارد کرده است. این شرایط گویای ضعف صنایع کارخانه‌ای در رویارویی آنها با پیامدهای سیاست‌های ناپایدار ارزی و محدودیت‌های تأمین مالی در این بخش است. با وجود این، حفظ ظرفیت‌های موجود و ایجاد ثبات در سیاست‌های ارزی و تأمین مالی می‌تواند زمینه‌ساز بازگشت پویایی این بخش باشد.

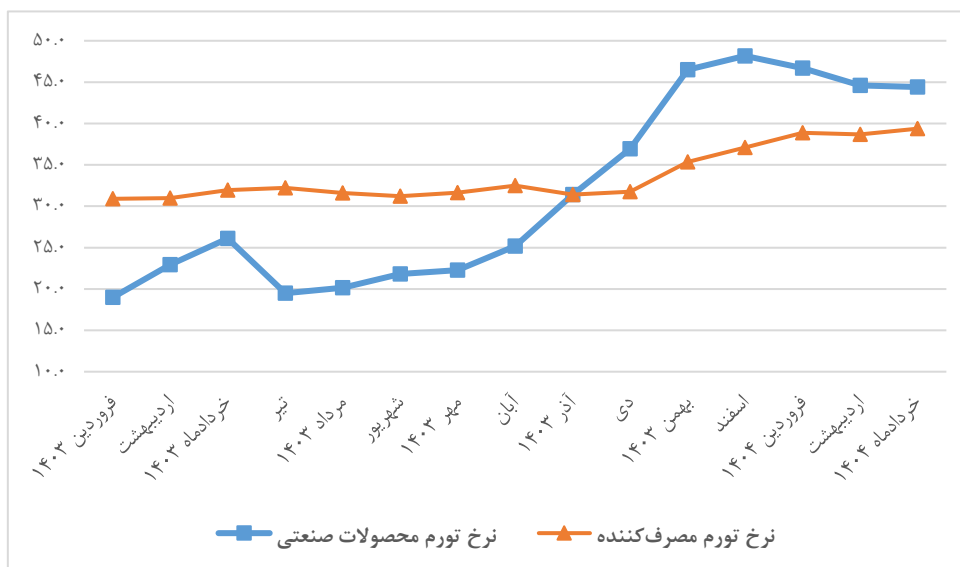
شکل ۱. نمودار رشد ارزش افزوده و سهم از تولید ناخالص داخلی بخش صنعت طی سال‌های ۱۴۰۰ الی سه‌ماهه دوم سال ۱۴۰۴ (به قیمت ثابت سال ۱۴۰۰) [۱]

۲-۲. نرخ تورم مصرف‌کننده و تولیدکننده

تحولات قیمت و تورم شاخص قیمت تولیدکننده از جمله شاخص‌های مهم برای ارزیابی وضعیت بخش صنعت محسوب می‌شود. در شکل ۲ روند تغییرات تورم نقطه به نقطه تولیدکننده بخش صنعت و تورم شاخص قیمت مصرف‌کننده طی سال ۱۴۰۳ تا خردادماه سال ۱۴۰۴ ارائه شده است.

شکل ۲. نمودار مقایسه روند تورم نقطه به نقطه تولیدکننده بخش صنعت با تورم شاخص قیمت مصرف‌کننده-درصد [۱]

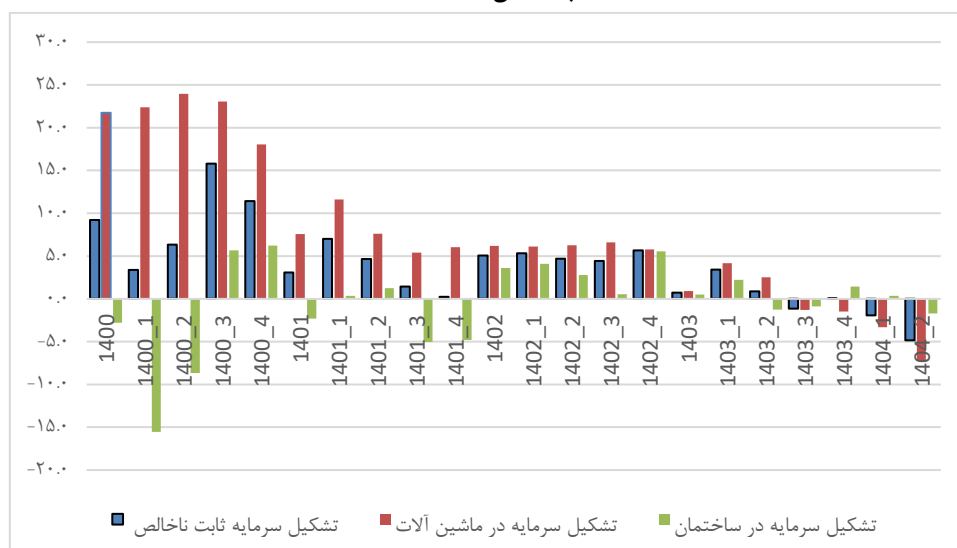
در زمستان ۱۴۰۳ با افزایش شدید نرخ ارز و با توجه به وابستگی قابل توجه تولید صنعتی به واردات مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای (کانال تأثیرگذار نرخ ارز)، نرخ تورم در بخش صنعت با جهش قابل ملاحظه‌ای همراه بوده است. این درحالی است که از ابتدای سال ۱۴۰۴، با کاهش شتاب رشد نرخ ارز، نرخ تورم صنعت نیز روند نزولی داشته است. در خردادماه ۱۴۰۴،

نرخ تورم صنعت همچنان بالاتر از نرخ تورم مصرف‌کننده بوده و حاکی از انتقال فشارهای تورمی به مصرف‌کننده در ماه‌های آتی است.

۲-۳. تشکیل سرمایه ثابت ناخالص

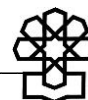
شاخص تشکیل سرمایه ثابت ناخالص از جمله شاخص‌هایی است که نشانگر ظرفیت‌سازی برای رشد اقتصادی در آینده است. در شکل ۳ تغییرات این شاخص و اجزای آن طی سال‌های ۱۴۰۰ الی سه‌ماهه دوم سال ۱۴۰۴ ارائه شده است.

شکل ۳. نمودار رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص و اجزای آن طی سال‌های ۱۴۰۰ الی سه‌ماهه دوم سال ۱۴۰۴ (به قیمت ثابت سال ۱۴۰۰) [۱]

مطابق شکل ۳، شاخص تشکیل سرمایه ثابت ناخالص طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۳ هرچند در تمام سال‌ها رشد مثبت را تجربه کرده، اما روند آن به‌طور مستمر کاهشی بوده است. براساس داده‌های رسمی مرکز آمار، در مجموع نرخ رشد این بخش در سال ۱۴۰۰ حدود ۹/۲ درصد برآورد شده که در ۱۴۰۳ به ۰/۷ درصد کاهش یافته است.

تداوم انقباض شدید در سرمایه‌گذاری، در داده‌های فصلی سال ۱۴۰۴ آشکار است، به‌طوری‌که نرخ رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص که در تابستان ۱۴۰۳ معادل ۰/۹ درصد بود، در تابستان ۱۴۰۴ به ۴/۸- درصد سقوط کرده است. این تنزل شدید، به‌ویژه در جزء سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات مشهود است؛ جایی که رشد آن به ۷/۲- درصد در تابستان ۱۴۰۴ تنزل یافته است. این بازگشت به محدوده منفی در ماشین‌آلات که نماینده اصلی چشم‌انداز تولید، اعتماد سرمایه‌گذاران و شرایط تأمین منابع ارزی برای واردات کالاهای سرمایه‌ای است، نشان‌دهنده افت شدید تمایل به توسعه ظرفیت‌های تولیدی جدید است. همچنین، سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان نیز به ۱/۷- درصد در تابستان ۱۴۰۴ رسیده و به حالت رکود نزدیک شده است. این آمار عمق نااطمینانی اقتصادی را نشان می‌دهد و تأکیدی است بر این نکته که بدون احیای فوری سرمایه‌گذاری

مولد، اقتصاد کشور در یک دور باطل از رکود- انقباضی گرفتار خواهد ماند و بنیان‌های تولید در معرض تخریب جدی قرار خواهند گرفت. این روند در صورت تداوم، می‌تواند ظرفیت رشد پایدار اقتصاد را به شدت محدود کند.

۳. تبیین احکام بودجه‌ای بخش صنعت و معدن در قوانین و اسناد بالادستی

در جدول ۱ اهم قوانین مرتبط با بخش صنعت که باید در تدوین لوایح بودجه سنواتی مورد توجه قرار گیرند، ارائه شده است.

جدول ۲. اهم قوانین مرتبط با بخش صنعت با تمرکز بر تدوین لوایح بودجه سنواتی [۵]

عنوان قانون	موضوع
قانون برنامه هفتم پیشرفت	<p>- تعیین و پیشبرد طرح بزرگ اقتصادی ملی و پیشران از جمله:</p> <p>- توسعه خوشه‌های تولیدی و کسب‌وکار با هدف‌گیری جذب سرمایه خارجی و توسعه بازارهای صادراتی</p> <p>- توسعه زنجیره اکتشاف و استخراج نفت و گاز و پتروپالایشگاه‌ها و صنایع پایین‌دستی پتروشیمی</p> <p>- توسعه منطقه مکران و اروند با رویکرد درون‌زایی و برون‌گرایی با هدف تبدیل شدن به مرکز مبادلات بین‌المللی تولیدی، تجاری و گردشگری</p> <p>- تدوین نقشه راه زنجیره‌های اقتصادی مزیت‌دار استان‌ها موضوع تبصره «۲» بند «ت» ماده (۴۸)</p> <p>- تدوین برنامه ملی توسعه خوشه‌های صنعتی متناسب با راهبرد ملی پیشرفت صنعتی و ارتقای زنجیره‌های ارزش کشور</p> <p>- تقویت صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری صنایع کوچک و تأمین مالی آن موضوع جزء «۳» بند «ح» ماده (۴۸)</p>
قانون الزامات و احکام مورد نیاز قوانین بودجه‌های سنواتی	<p>جزء «۳» ماده (۱): تعیین سقف مجموع معافیت مالیاتی، اعتبار و مجموع هزینه‌های قابل قبول مالیاتی و مجموع درآمدهای با مالیات صفر به تفکیک برای مشمولان</p> <p>جزء «۷» ماده (۱): تعیین نرخ حقوق گمرکی برخی اقلام خاص از جمله خودرو و تلفن</p> <p>موضوع جزء «۷» ماده (۱)</p> <p>جزء «۴» ماده (۱): تعیین تعداد و سقف معافیت از پرداخت حقوق گمرکی، مالیات و عوارض ارزش‌افزوده و سود بازرگانی واردات خودرو از جمله آمبولانس و خودروهای امدادی توسط دستگاه‌های اجرایی مشمول، با درج مخارج مالیاتی در جدول جمعی- خرجی موضوع جزء «۴» ماده (۱)</p> <p>جزء «۳۲» ماده (۱): تعیین مقدار قیر تحویلی از منابع داخلی شرکت ملی نفت ایران برای طرح‌های عمرانی و سهم هریک از دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط</p> <p>جزء «۴۱» ماده (۱): تسهیم منابع حاصل از اصلاح نرخ برق صنایع، موضوع ماده (۳) قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق مصوب ۱۴۰۱/۰۸/۱۵ مطابق مصارف پیش‌بینی شده قانون</p>
طرح نوسازی و بازسازی صنایع کشور موضوع بند «ح» ماده (۴۶) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه مصوب ۱۴۰۳/۱۱/۳	<p>هدف این طرح کاهش مصرف و شدت انرژی و آلاینده‌گی، افزایش بازدهی و ارتقای کیفیت تولیدات داخلی و رقابت‌پذیری واحدهای تولیدی، از طریق بازسازی و نوسازی ماشین‌آلات و تجهیزات، اصلاح ساختار مالی و مدیریتی بنگاه‌ها منتج از اجرای فرایندهای خدماتی (کلینیکی)، عارضه‌یابی و نظارتی و یا به‌صورت مستقل از آن، مطابق سیاست‌های صنعتی کشور است. در ماده (۴) این تصویب‌نامه اشاره شده که منابع حمایتی و تشویقی دولت در اجرای طرح پس از پیش‌بینی در لوایح بودجه سنواتی و حسب مورد براساس احکام مقرر در قوانین بودجه سنواتی، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور در موافقت‌نامه‌ها درج و یا توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ابلاغ می‌شود.</p>
ماده (۲۵) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار و آیین‌نامه اجرایی آن	<p>مطابق ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۵) قانون مذکور، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است همه‌ساله اعتبار لازم برای جبران خسارت شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات، ناشی از تصمیم دولت برای قطع جبران خدمات به واحدهای تولیدی را در لوایح بودجه سالیانه پیش‌بینی کند.</p>
ماده (۵۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه و ماده (۸۱) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	<p>حمایت از زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی در امور تأمین راه، آب، برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در شهرک‌ها در قالب بودجه‌های سنواتی</p>

۴. بررسی تغییرات کلان اعتبارات بخش صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵

در جدول ۳ پیش‌بینی اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های ذیل آن ارائه شده است.

جدول ۳. برآورد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های ذیل آن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ [۲]

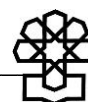
درصد رشد لایحه به مصوب سال ۱۴۰۴	برآورد ۱۴۰۵ یکمصد ریال معادل یک میلیون ریال	مصوب ۱۴۰۴	عملکرد منابع عمومی ۱۴۰۳	شرح	
				میلیون ریال	
۲۴	۱۶۹۷۲۱۱۶	۱۳۶۷۹۰۰۰	-	عمومی	وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های ذیل آن
۱۵/۶	۷۴۰۲۹۲۵۳	۶۴۰۴۵۲۶۹	-	درآمد- هزینه	
۳۵	۴۲۰۰۰۰	۳۱۰۰۰۰	-	اختصاصی	
۱۷	۹۱۴۲۱۳۶۹	۷۸۰۳۴۲۶۹	۴۵۸۹۴۰۶۱	جمع	
۲۰	۱۷۲۶۰۰۰۰	۱۴۳۹۰۰۰۰	-	عمومی	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۷/۶	۱۵۵۲۵۱۰۰۰	۱۳۲۰۰۱۰۰۰	-	درآمد- هزینه	
-	۵۰۰۰۰۰۰	-	-	اختصاصی	
۲۱	۱۷۷۵۱۱۰۰۰	۱۴۶۳۹۱۰۰۰	۱۲۶۲۷۰۸۶۶	جمع	
۲۰	۲۶۸۹۳۲۳۶۹	۲۲۴۴۲۵۲۶۹	۱۷۲۱۶۴۹۲۷	جمع کل	

توضیح: این ارقام شامل اعتبارات متفرقه موضوع جدول ۹ نیست.

بررسی آمار جدول ۳ نشان می‌دهد که اعتبارات پیش‌بینی شده وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های ذیل آن بدون لحاظ اعتبارات متفرقه موضوع جدول ۹ در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت به مصوب سال ۱۴۰۴ حدود ۲۰ درصد رشد داشته و از ۲۲۴ هزار میلیارد ریال به ۲۶۸/۹ هزار میلیارد ریال افزایش یافته است. در ارتباط با اعتبارات ردیف‌های متفرقه منتقل شده به جدول شماره ۷ دستگاه اجرایی متناظر با ردیف درآمد- هزینه در خصوص کمک به صندوق‌های ذیل وزارت صنعت، معدن و تجارت مواردی به شرح جدول ۴ قابل تأمل است.

جدول ۴. اعتبارات ردیف‌های متفرقه منتقل شده به جدول شماره ۷ دستگاه اجرایی در خصوص کمک به صندوق‌های ذیل وزارت صنعت، معدن و تجارت [۲]

تغییرات درصد	مصوب ۱۴۰۴	لایحه ۱۴۰۵	موضوع	شماره طبقه‌بندی
-۶	۲۰۰۰۰۰۰۰	۱۸۷۲۶۱۹۰	اعتبارات ماده (۳۷) قانون رفع موانع تولید و ارتقای نظام مالی کشور و جزء «۳» بند «ح» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت (موضوع عوارض بر صادرات مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین)	۷۳۰۰۰۰-۱۳۷
-۲۳	۱۱۰۰۰۰۰۰	۸۵۰۰۰۰۰	اعتبار مشوق‌ها و زیرساخت‌های صادرات غیرنفتی و	۷۵۰۰۰۰-۵۱

تغییرات	مصوب ۱۴۰۴	لایحه ۱۴۰۵	موضوع	شماره طبقه‌بندی
	میلیون ریال			
درصد				
			غیرپتروشیمی، یارانه سود تسهیلات واحدهای تولیدی با اولویت تولیدات صادراتی، افزایش سرمایه صندوق توسعه صادرات	
-۹	۶۶۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰	تأمین، تکمیل و افزایش سرمایه دولت در صندوق‌های حمایتی و توسعه‌ای با اولویت بخش صنعت و معدن	۷۵۰۰۰۰-۵۸

آمار جدول ۴ حاکی از کاهش مقادیر اسمی اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای کمک دولت در افزایش سرمایه صندوق‌های حمایتی از جمله صندوق توسعه صنایع دریایی، صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری صنایع کوچک و صندوق ضمانت صادرات است. این در حالی است که با توجه به تورم بیش از ۳۸ درصدی تولیدکننده در سال جاری، رشد منفی این حمایت‌ها تشدید می‌شود. کاهش اعتبارات کمک به صندوق‌های حمایتی ذیل وزارت صمت با اهداف برنامه هفتم برای رشد بخش صنعت و صادرات غیرنفتی و چالش‌ها و محدودیت‌هایی که فعالان اقتصادی در شرایط موجود کشور با آن روبه‌رو هستند، در تعارض است.

علاوه بر اعتبارات مذکور، در ردیف‌های متفرقه نیز اعتباراتی در حوزه بخش صنعت برای دستگاه‌های مرتبط پیش‌بینی شده که در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. اعتبارات ردیف‌های متفرقه جدول شماره ۹ مرتبط با بخش صنعت [۲]

شماره طبقه‌بندی	عنوان	برآورد ۱۴۰۵		مصوب ۱۴۰۴	
		هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای
میلیارد ریال					
۵۳۰۰۰۰-۲۵	افزایش سرمایه صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته (اصلاح ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو)	۴۷۰۰	-	۱۵۰۰۰	-
۱۱-۵۵۰۰۰۰	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران- مشارکت در طرح‌های سرمایه‌گذاری با اولویت مناطق محروم از محل درآمد حاصل از واگذاری‌ها	-	۲۰۰۰	-	۵۰۰
۲۰-۵۵۰۰۰۰	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران مشارکت در طرح‌های سرمایه‌گذاری با اولویت مناطق محروم- گسترش صنایع بلوچ (باقت بلوچ) و توسعه صنایع پایین‌دستی پتروشیمی	-	-	-	۴۵۰

همان‌طور که از آمار جدول ۵ مشخص است در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ مبلغی معادل ۴/۷ هزار میلیارد ریال به‌منظور افزایش سرمایه صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته (اصلاح ماده (۱۰) قانون ساماندهی صنعت خودرو) پیش‌بینی شده است که این رقم به‌دلیل کاهش محل درآمدی آن نسبت به مصوب سال ۱۴۰۴ حدود ۶۹ درصد کاهش داشته است. اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران- مشارکت در طرح‌های سرمایه‌گذاری با اولویت مناطق محروم از محل درآمد حاصل از واگذاری‌ها از ۵۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۴۰۴ به ۲۰۰۰ میلیارد ریال در

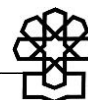
لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ افزایش یافته است. این افزایش اعتبار در صورت تحقق می‌تواند در تقویت نقش سازمان توسعه‌ای ایدرو در مشارکت و تسهیل‌گری سرمایه‌گذاری در مناطق محروم وفق موضوع ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی مؤثر باشد. بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ حاکی از آن است که ردیف اعتبار تملک‌داری‌های سرمایه‌ای سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران بابت مشارکت در طرح‌های سرمایه‌گذاری با اولویت مناطق محروم-گسترش صنایع بلوچ (بافت بلوچ) و توسعه صنایع پایین‌دستی پتروشیمی حذف شده است.

۵. بررسی اعتبارات طرح‌های تملک‌داری سرمایه‌ای بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵

اعتبارات طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای با تأمین زیرساخت‌های کشور بر کیفیت ارائه خدمات عمومی دولت اثر گذاشته و مکمل و مشوق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در اقتصاد است. لذا در ادامه اعتبارات طرح‌های تملک‌داری سرمایه‌ای بخش صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ ارائه شده است.

جدول ۶. بررسی اعتبارات طرح‌های تملک‌داری سرمایه‌ای بخش صنعت (میلیارد ریال) [۲]

شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	اهداف طرح و مقدار	سال شروع-سال خاتمه	موضوع	عملکرد سال‌های لغایت ۱۴۰۳	مصوب ۱۴۰۴	لایحه ۱۴۰۵	درصد رشد اعتبارات در سال ۱۴۰۵ نسبت به سال ۱۴۰۴
سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران								
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۴	توسعه خدمات فناوری و کسب‌وکار	احداث مرکز (۱۰۰ هزار مترمربع) تجهیز (۲۵ مرکز) ایجاد شهرک فناوری و مناطق ویژه (۱۱ شهرک)	۱۳۸۴-۱۴۰۷	مستمر، خدماتی و نظارتی	۱۹۷۴/۶	۱۶۰	۱۸۰	۱۲/۵
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۷	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع کوچک و متوسط	اعطای تسهیلات و پرداخت یارانه سود (۸۰۰ فقره)، تسهیلات ایجاد اشتغال (۲۰۰۶۷ نفر)	۱۳۷۹-۱۴۰۷	کمک‌های فنی و اعتباری	۲۲۷۰/۵	۲۰۰	۲۰۰	۰
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۱	کمک به ایجاد و توسعه خوشه‌های صنعتی	ایجاد خوشه صنعتی (۱۱۰ خوشه)	۱۳۹۱-۱۴۰۷	کمک‌های فنی و اعتباری	۵۸۹/۷	۳۰۰	۳۰۰	۰
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۲	کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب شهرک‌های صنعتی	تصفیه پساب صنعتی (۳۹۷/۳ هزار مترمکعب در روز)، تصفیه مجدد پساب صنعتی (۶۰ هزار مترمکعب در روز)	۱۳۸۱-۱۴۰۷	احداثی	۱۲۳۷۳	۲۵۰۰	۲۵۰۰	۰
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۳	کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع	کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع (۳۵۰۰ بنگاه)	۱۳۸۲-۱۴۰۷	کمک‌های فنی و اعتباری	۱۲۵۷/۴	۲۲۰	۲۲۰	۰
وزارت صنعت، معدن و تجارت								
۱۳۰۴۰۱۲۰۱۷	طرح مطالعات کاربردی صنعتی و معدنی	مطالعات کاربردی (۸۰۰ قرارداد)	۱۳۶۹-۱۴۰۷	مستمر، خدماتی و نظارتی	۲۱۲	۱۰	۳۰	۲۰۰
۱۳۰۴۰۱۲۰۰۹	اعطای کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع	تشکیل سرمایه ثابت در ایجاد و توسعه تکنولوژی و	۱۳۷۷-۱۴۰۷	کمک‌های فنی و	۱۲۲۹۱/۵	۱۲۰۰	۱۷۰۰	۴۱/۶

شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	اهداف طرح و مقدار	سال شروع-سال خاتمه	موضوع	عملکرد سال‌های لغایت ۱۴۰۳	مصوب ۱۴۰۴	لایحه ۱۴۰۵	درصد رشد اعتبارات در سال ۱۴۰۵ نسبت به سال ۱۴۰۴
		ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی (۶۵۰۰ پروژه)		اعتباری				
	افزایش سرمایه صندوق‌های صنعتی و معدنی	افزایش سرمایه صندوق‌های حمایتی ۳۰۰۰۰۰ میلیارد ریال	۱۳۹۹-۱۴۰۷	کمک‌های فنی و اعتباری	۹۸۲۷۷	۴۹۰۰۰	۵۰۲۵۰	۲/۵
	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات وزارت صمت	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات ۱ دستگاه ۷۰۵۵۰ مترمربع	۱۳۸۱	تعمیر و تجهیزات و نگهداری	۴۶۲	۳۰۰	۱۱۵۰ (از منابع عمومی) ۲۵۰۰ (از محل درآمد اختصاصی)	-
سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران								
۱۳۰۴۰۱۲۰۲۶	کمک‌های فنی و اعتباری برای ایجاد و توسعه مجتمع‌های تولیدی صادرات‌گرا در سواحل جاسک و گواتر	کمک‌های فنی و اعتباری (۵۵ پروژه)	۱۳۹۱-۱۴۰۷	کمک‌های فنی و اعتباری	۲۱۱۳	۱۱۰۰	۱۴۰۰	۲۷

مطابق آمار جدول ۶، اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای بخش صنعت به تفکیک دستگاه متولی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ به شرح ذیل پیشنهاد شده است:

- تحلیل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای بخش صنعت حاکی از آن است که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ اعتبارات ذیل وزارت صنعت، معدن و تجارت از جمله طرح «مطالعات کاربردی صنعتی و معدنی» ۲۰۰ درصد، «اعطای کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع» ۴۱/۶ درصد، و «تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات وزارت صمت»، نسبت به سال ۱۴۰۴ از ۳۰۰ میلیارد ریال به ۱۱۵۰ میلیارد ریال از محل منابع عمومی و ۲۵۰۰ میلیارد ریال از محل درآمد اختصاصی افزایش یافته است.

- اعتبار طرح کمک‌های فنی و اعتباری برای ایجاد و توسعه مجتمع‌های تولیدی صادرات‌گرا در سواحل جاسک و گواتر ذیل سازمان گسترش و نوسازی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ حدود ۲۷ درصد رشد داشته است. عمده منابع این طرح که از محل منابع عمومی دولت تأمین و به متقاضیان تخصیص می‌یابد به‌عنوان ابزار اهرمی عمل می‌کند که هدف آن تسهیل پرداخت اصل تسهیلات از محل منابع داخلی بانک‌هاست. این سازوکار با هدف کاهش هزینه‌های مالی طرح‌ها و حمایت از پروژه‌های تولیدی مناطق محروم در سواحل جاسک و گواتر اعمال شده است. این درحالی است که با توجه به تورم بیش از ۳۸ درصدی تولیدکننده، رشد حقیقی اعتبار این طرح اثربخشی لازم را در تسهیل‌گری و بهبود فضای کسب‌وکار بخش صنعت ندارد و گره‌گشای چالش‌های بخش صنعت نخواهد بود.

- مطابق جدول ۶ اعتبارات طرح‌های ذیل سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران کمک به ایجاد و توسعه خوشه‌های صنعتی، کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع، کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب شهرک‌های صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع کوچک و متوسط در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت به سال ۱۴۰۴ به‌صورت

اسمی تغییری نکرده و به صورت حقیقی با رشد منفی همراه است. از کل طرح‌های ذیل این دستگاه فقط اعتبار طرح توسعه خدمات فناوری و کسب‌وکار نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ حدود ۱۲/۵ درصد رشد داشته است. به‌طور کلی اعتبارات پیشنهادی لایحه بودجه در خصوص طرح‌های مذکور با قانون برنامه هفتم و قوانین مرتبط همخوانی ندارد.

۶. چالش‌ها و جهت‌گیری‌های کلان لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ پیرامون بخش صنعت

۱-۶. رویکرد انقباضی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در خصوص بخش صنعت

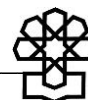
با توجه به تحلیل‌های پیش‌گفته، اعتبارات پیش‌بینی شده وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های ذیل آن بدون لحاظ اعتبارات متفرقه موضوع جدول ۹ در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت به مصوب سال ۱۴۰۴ فقط حدود ۲۰ درصد رشد داشته و از ۲۲۴ هزار میلیارد ریال به ۲۶۸/۹ هزار میلیارد ریال افزایش یافته است. در شرایطی که به دلیل شرایط اقتصادی و سیاسی حاکم بر کشور، علاوه بر اینکه بخش صنعت با ناترازی‌های بخش واقعی اقتصاد از جمله قطعی برق و گاز روبه‌رو است، افزایش اعتبارات کمتر از تورم تولیدکننده‌گویی رویکرد انقباضی لایحه در برآورد اعتبارات بخش صنعت است.

۲-۶. محدودیت در تأمین زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی

به‌موجب ماده (۵۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و ماده (۸۱) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) «در راستای حمایت از استقرار صنایع در شهرک‌ها و نواحی صنعتی و رقابت‌پذیری تولیدات صنعتی و معدنی» به دولت اجازه داده شده در قالب بودجه‌های سنواتی کمک‌های لازم را به شهرک‌ها و نواحی صنعتی دولتی و غیردولتی به‌ویژه در امور تأمین آب، راه، برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در این شهرک‌ها انجام دهد. این درحالی است که وزارت نیرو به دلیل عدم تخصیص منابع مالی لازم توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، تعهدات خود را مبتنی بر مفاد قانون مذکور به صورت کامل به انجام نمی‌رساند. این درحالی است که مطابق قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق، وزارت نیرو مکلف است از محل منابع حاصل از اصلاح افزایش بهای برق برخی از صنایع درصدی از درآمدهای حاصل را جهت تأمین نوسازی، شبکه انتقال برق و برق‌رسانی به داخل شهرک‌ها و نواحی صنعتی تخصیص دهد. براساس برآوردهای صورت گرفته توسط سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران اعتبارات مورد نیاز برای تأمین زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی به شرح جدول ۷ است.

جدول ۷. برآورد اعتبار مورد نیاز زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی در سال ۱۴۰۵ [۶]

میزان برآورد (میلیارد ریال)	شرح
۱۸۳۴۲۴	اعتبار مورد نیاز برای باقی‌مانده هدف کمی طرح تصفیه‌خانه‌های فاضلاب (برای ۹۱۷۱۲ مترمکعب)
۸۴۱۳	اعتبار ملی مورد نیاز جهت توسعه خدمات فناوری و کسب‌وکار
۳۴۰۰۰۰	اعتبار مورد نیاز برای کسری برق ضروری (احداث پست‌های برق)

با وجود اعتبارات برآورد شده برای ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز شهرک‌های صنعتی، از یک‌سو دستگاه‌های متولی از جمله وزارت نیرو اعتبارات لازم را به این طرح‌ها اختصاص نمی‌دهند، از سوی دیگر همان‌طور که از آمار جدول ۷ مشخص است، اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت به سال ۱۴۰۴ تغییری نکرده و لذا این سازمان نیز منابع لازم را در اختیار ندارد.

۳-۶. غفلت از تقویت تأمین مالی سازمان‌های توسعه‌ای

سازمان‌های توسعه‌ای در هدایت و جذب سرمایه‌گذاری در شرایطی که سرمایه‌گذاران به دلیل ضعف امنیت سرمایه‌گذاری، انگیزه لازم برای ورود به عرصه تولید و سرمایه‌گذاری در این بخش ندارند، نقش بسزایی دارند. در همین راستا در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی طبق تبصره «۷» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی مقرر شده است ۷۰ درصد از وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های وابسته به سازمان‌های توسعه‌ای کشور در اختیار سازمان‌های مذکور قرار گیرد تا از طریق مشارکت با بخش غیردولتی به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته، تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام، ایفای وظایف حاکمیتی در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری صرف شود. ضرورت این موضوع در برنامه هفتم توسعه مورد تأیید قانونگذار قرار گرفته است. در همین راستا در قوانین بودجه سنوات گذشته اجازه تهاتر سهم متعلق به صورت جمعی - خرجی از طریق گردش خزانه داده شده است. این درحالی است که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ ردیف اجازه این تهاتر به صورت جمعی - خرجی حذف شده است.

همچنین همان‌طور که از آمار جدول ۶ مشخص است؛ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای طرح‌های سازمان‌های توسعه‌ای مرتبط با بخش صنعت ذیل وزارت صنعت، معدن و تجارت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت به سال ۱۴۰۴ در اکثر موارد رشدی نداشته است. از نقاط قوت لایحه بودجه سال ۱۴۰۵، افزایش اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف‌های متفرقه سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در خصوص مشارکت در طرح‌های سرمایه‌گذاری با اولویت مناطق محروم از محل درآمد حاصل از واگذاری‌هاست که از ۵۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۴۰۴ به ۲۰۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ افزایش یافته است. همان‌طور که اشاره شده این افزایش اعتبار در صورت تحقق می‌تواند در تقویت نقش سازمان توسعه‌ای ایدرو در مشارکت و تسهیل‌گری سرمایه‌گذاری در مناطق محروم وفق موضوع ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی مؤثر باشد.

۴-۶. ضعف در تسهیل تأمین مالی طرح‌های توسعه بخش خصوصی

- نرخ رشد منفی اعتبارات صندوق‌های ذیل وزارت صنعت، معدن و تجارت

افزایش نرخ سود و رشد محدود تسهیلات بانکی از مسیر افزایش هزینه و کاهش بازدهی سرمایه‌گذاری، تأمین مالی بسیاری از سرمایه‌گذاری‌های جدید را فاقد توجیه اقتصادی می‌کند. درچنین شرایطی فعالان اقتصادی و تولیدکنندگان ترجیح می‌دهند به تأمین مالی سرمایه در گردش اکتفا کنند و سرمایه‌گذاری برای ایجاد خطوط تولید جدید را به تعویق بیندازند. به‌عبارتی در شرایطی که تأمین مالی از سیستم بانکی به یکی از پرچالش‌ترین موضوعات فعالان اقتصادی بخش تولید بدل

شده است، بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ گویای رشد اسمی منفی اعتبارات صندوق‌های زیرمجموعه این وزارتخانه است. این درحالی است که این صندوق‌ها می‌توانند با ارائه تسهیلات و حمایت‌های مالی، به توسعه کسب‌وکارهای تولیدی و صنعتی و ایجاد اشتغال کمک کنند.

همان‌طور که از آمار جدول ۴ مشخص است؛ افزایش سرمایه صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری صنایع کوچک که طبق جزء «۳» بند «ح» ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت، از محل بخشی از درآمدهای موضوع ماده (۳۷) قانون رفع موانع تولید و ارتقای نظام مالی کشور (موضوع عوارض بر صادرات مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین) تأمین می‌شود با رشد منفی ۶ درصد روبه‌رو است.

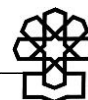
اعتبار مشوق‌ها و زیرساخت‌های صادرات غیرنفتی و غیرپتروشیمی، یارانه سود تسهیلات واحدهای تولیدی با اولویت تولیدات صادراتی، افزایش سرمایه صندوق توسعه صادرات با رشد منفی ۲۳ درصد مواجه است. این درحالی است که در راستای تقویت صادرات غیرنفتی، حمایت لازم از صندوق ضمانت صادرات کشور ضروری است. با توجه به نقش بسیار مهم مؤسسات اعتبار صادراتی در توسعه صادرات و به‌ویژه شرایط خاص کشور، تقویت صندوق ضمانت صادرات به‌منظور پوشش ریسک از طریق بیمه‌نامه صادرات و ضمانت‌نامه اعتباری می‌تواند بسیار راهگشا باشد.

همچنین اعتبارات تأمین، تکمیل و افزایش سرمایه دولت در صندوق‌های حمایتی و توسعه‌ای با اولویت بخش صنعت و معدن که عمده منابع این بخش به صندوق توسعه صنایع دریایی اختصاص می‌یابد با رشد منفی ۹ درصد همراه است. شایان ذکر است؛ افزایش حدود ۴۲ درصدی اعتبارات طرح اعطای کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع ذیل وزارت صنعت، معدن و تجارت درخصوص تسهیل تأمین مالی سرمایه‌گذاری برنامه‌های توسعه‌ای بخش خصوصی از نقاط قوت لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ است.

۵-۶. ضعف در سیاست‌های حمایتی از بخش تولید در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵

- سیاست‌های حمایتی مالیاتی

دولت از طریق سیاست‌گذاری، قانونگذاری، اجرا و نظارت بر نظام مالیاتی، نقش مهمی در شکل‌دهی و جهت‌دهی جریان توسعه در کشور ایفا می‌کند. معافیت‌های مالیاتی با هدف حمایت از بخش‌های خاص اعمال می‌شوند، اما پیامدهای این حمایت‌ها در سایر بخش‌های مرتبط نیز تأثیرگذار است. با شروع پاندمی کرونا و آسیب‌های ناشی از رکود به‌وجود آمده در زمان شیوع بیماری و شرایط نامناسب اقتصادی به‌دلیل نوسانات شدید ارزی در اکثر قوانین بودجه سال‌های گذشته، تخفیف‌های مالیاتی برای اشخاص حقوقی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه‌های ذی‌ربط در فعالیت‌های تولیدی، در نظر گرفته شد. در جدول ۸ روند حمایت‌های مالیاتی از بخش تولید در قوانین بودجه سال‌های گذشته ارائه شده است.

جدول ۸. حمایت‌های مالیاتی از بخش تولید در قوانین بودجه سنوات گذشته [۳]

سال	تبصره	موضوع
۱۴۰۰	جزء «۲» بند «ق» تبصره «۶»	بهمنظور حمایت از تولید و صاحبان کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از کرونا، واحدهای صنفی با درآمد مشمول مالیات کمتر از یک میلیارد ریال و واحدهای تولیدی در سال ۱۳۹۹ علاوه بر معافیت‌های قانونی و بخشودگی و مشوق‌های مالیاتی، برای مالیات بر عملکرد سال ۱۳۹۹ از پنج واحد درصد بخشودگی برخوردار می‌شوند.
۱۴۰۱	بند «ن» تبصره «۶»	در راستای سیاست‌های حمایت از تولید، کاهش نرخ مالیات بر عملکرد موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم معادل پنج واحد درصد در سال ۱۴۰۰
۱۴۰۱	جزء «۲» بند «ع» تبصره «۶»	بهمنظور حمایت از تولید و صاحبان کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از کرونا، براساس اعلام ستاد ملی مبارزه با کرونا، واحدهای صنفی با درآمد مشمول مالیات کمتر از یک میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال در سال ۱۴۰۰ علاوه بر معافیت‌های قانونی و بخشودگی و مشوق‌های مالیاتی، بر عملکرد سال ۱۴۰۰ از پنج واحد درصد بخشودگی از نرخ مالیاتی برخوردار می‌شوند.
۱۴۰۲	بند «م» تبصره «۶»	کاهش نرخ مالیات بر عملکرد موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم معادل ۷ واحد درصد در سال ۱۴۰۱
۱۴۰۴	بند «ک» تبصره «۱»	کاهش نرخ مالیات بر عملکرد موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم معادل ۵ واحد درصد در سال ۱۴۰۳

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ تخفیف مالیات بر عملکرد در شرایطی حذف شده که بخش حقیقی اقتصاد با چالش‌های متعددی از سمت عرضه و تقاضا مواجه است. با توجه به شرایط شکننده بخش تولید پیشنهاد تداوم تخفیف مالیات بر عملکرد واحدهای تولیدی قابل بررسی است.

۶-۶. حذف اعتبارات اجرای احکام قانون برنامه هفتم پیشرفت از محل اعتبارات منابع هدفمندسازی یارانه‌ها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵

یکی از نقاط قوت قانون بودجه سال ۱۴۰۴، لحاظ اعتبارات حمایت از تولید و اشتغال در اجرای تکالیف قانون برنامه هفتم پیشرفت موضوع ماده (۸) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها از محل منابع هدفمندسازی یارانه‌ها بود که این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ حذف شده است. براساس قانون بودجه سال ۱۴۰۰، مبلغ ۱۵۰ هزار میلیارد ریال اعتبار برای این منظور لحاظ شده بود که مصارف مرتبط با بخش صنعت به شرح جدول ۹ بود. شایان ذکر است؛ تاکنون از این محل منابعی به وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های تابعه آن تخصیص داده نشده است.

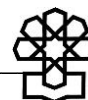
جدول ۹. توزیع اعتبارات منابع هدفمندسازی یارانه‌ها در اجرای احکام قانون برنامه هفتم مرتبط با وزارت صنعت، معدن و تجارت در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ [۳]

عنوان	مبلغ (میلیارد ریال)
حمایت از صندوق توسعه صنایع دریایی	۱۱۷۶۵
حمایت از صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری صنایع کوچک	۸۸۲۲
حمایت از طرح‌های پیشران به‌ویژه ریزالکترونیک	۱۴۷۰۶
طرح کمک‌های فنی و اعتباری برای ایجاد و توسعه مجتمع‌های تولیدی صادرات‌گرا در سواحل جاسک-گواتر	۸۸۲۴

۷-۶. ساختار تعرفه واردات خودروهای سواری

یکی از مباحث اصلی و نیازمند بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۵ در بخش صنعت، جدول پیشنهاد شده در خصوص حقوق ورودی واردات خودرو سواری است؛ این موضوع با توجه به تکلیف قانون «الزامات و احکام مورد نیاز قوانین بودجه سنواتی» جهت تعیین آن، در لایحه پیشنهادی، ارائه شده است. کلیت تعیین حقوق ورودی به‌طور سالیانه و نه ذیل برنامه تعرفه‌ای بلندمدت و آن‌هم از طریق قوانین بودجه سنواتی که عمدتاً نگاه درآمدی به‌عنوان منطق غالب در تعیین میزان حقوق ورودی عمل می‌کند- رویکردی نامطلوب ارزیابی می‌شود؛ چراکه ملاحظات مربوط به تنظیم بازار خودرو و جهت‌گیری‌های مورد نیاز توسعه صنعتی در تعیین تعرفه کم‌رنگ خواهد شد.

فارغ از نکته مطرح شده در بند پیشین، در بررسی جزئیات جدول پیشنهادی، اشاره این نکته ضروری است که سه ردیف اصلی حقوق ورودی خودروهای سواری از منظر سهم واردات، در لایحه ۱۴۰۵، با افزایش روبه‌رو شده‌اند. با استناد به آمار واردات خودرو در سال‌های گذشته، بیشترین میزان واردات مربوط به خودروهای هیبریدی، خودروهای با حجم موتور کمتر از ۱۵۰۰ سی‌سی و خودروهای با حجم موتور بین ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ سی‌سی است. براساس آیین‌نامه بند «ر» تبصره «۱» قانون بودجه ۱۴۰۴، میزان حقوق ورودی خودروهای هیبریدی ۱۵ درصد، میزان حقوق ورودی خودروهای با حجم موتور کمتر از ۱۵۰۰ سی‌سی ۲۰ درصد و میزان حقوق ورودی خودروهای با حجم موتور بین ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ سی‌سی ۴۰ درصد تعیین شده بود که این میزان در لایحه بودجه ۱۴۰۵، به‌ترتیب، ۴۰ درصد، ۴۰ درصد و ۷۰ درصد پیشنهاد شده است. بنابراین در عمل می‌توان نتیجه گرفت که بدون لحاظ افزایش صورت گرفته در نرخ ارز گمرکی در لایحه بودجه ۱۴۰۵ در نسبت با قانون بودجه ۱۴۰۴، میزان هزینه‌های ناشی از حقوق ورودی خودروهای سواری در سال ۱۴۰۵ براساس لایحه، در ردیف‌های اصلی حدوداً با افزایش دوبرابری تنظیم شده است. درعین‌حال با بررسی میزان درآمدهای پیش‌بینی شده از این محل در جدول ۶ (۳۰ هزار میلیارد تومان در نسبت با ۱۴۰ هزار میلیارد تومان در بودجه ۱۴۰۴) به‌طور ضمنی این واقعیت قابل برداشت است که پیش‌بینی تحقق منابع ارزی به‌منظور واردات خودرو در نسبت با پیش‌بینی صورت گرفته در سال گذشته به‌طور معناداری کاهش یافته است و برآوردهای صورت گرفته حکایت از پیش‌بینی تخصیص ۴۰۰ میلیون دلار برای این منظور دارد. برآوردی که ضمن لحاظ وضعیت احتمالی منابع ارزی کشور در سال آینده و توجه به کاهش بیش از ۵۰ درصدی تخصیص ارز به حوزه خودرو در هشت‌ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۴ در نسبت با سال گذشته، واقع‌بینانه به‌نظر می‌رسد. کاهش در کمیت واردات خودرو و افزایش در هزینه‌های ناشی از حقوق ورودی آن، بر تلاطم‌های موجود در بازار خودروهای وارداتی و به‌تبع آن، بازار خودروهای مونتاژی و تولیدی، می‌افزاید. لذا به‌نظر می‌رسد به‌منظور افزایش قابلیت تنظیم بازار خودرو از طریق عرضه خودروهای وارداتی، بازنگری در کلیت نظام تعرفه‌ای خودرو ضروری است. ساختار تعرفه واردات قطعات منفصله خودرو در فصل ۹۸ کتاب مقررات صادرات و واردات، به نحوی تنظیم شده است که مونتاژ خودروهای سواری هم در نسبت با تولید با ساخت داخل بالا و هم در نسبت با واردات خودرو دارای مزیت‌های معناداری باشد؛ موضوعی که در چند سال اخیر در سهم واردات، مونتاژ و تولید داخل در بسته ارزی تخصیص‌یافته به حوزه خودرو نمود پیدا کرده است. این مسئله از طرفی امکان تنظیم بازار از طریق افزایش عرضه خودروهای وارداتی و در سمت دیگر امکان پیشبرد اهداف توسعه ساخت داخل و قطعه‌سازی را سلب کرده است. لذا با توجه به تکلیف قانون «الزامات و احکام مورد نیاز قوانین

بودجه سنواتی»، یکی از پیشنهادهایی که هم از دریاچه درآمدهای دولت، هم از منظر تنظیم بازار خودرو و هم با منطق توسعه صنعتی، قابل توصیه است، افزودن جدولی ذیل الزامات بودجه ۱۴۰۵ با موضوع تعیین تعرفه واردات قطعات منفصل خودرو (تعرفه واردات خودروهای مونتاژی) است؛ به نحوی که ضمن رعایت تناسب میان تولید خودرو با ساخت داخل بالا، مونتاژ خودرو و واردات خودرو، امکان تخصیص ارز بیشتر به واردات خودروهای سواری جهت مدیریت مناسب بازار خودرو فراهم شود. بر همین اساس در بخش جمع‌بندی و پیشنهادهای مرکز سعی شده است جدول اصلاحی حقوق ورودی خودروهای وارداتی به انضمام ساختار پیشنهادی تعرفه واردات قطعات منفصله خودرو در قالب برنامه بلندمدت پنج‌ساله ارائه شود.

۸-۶. کم‌برآوردی در تخمین منابع (به خصوص منابع حاصل از حقوق گمرکی واردات خودروهای سواری) ناشی از تعیین نرخ ارز گمرکی به میزان ۱۰۳ یورو

یکی از موارد دیگری که در بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور به چشم می‌آید، کم‌برآوردی در تخمین منابع (به خصوص منابع حاصل از حقوق گمرکی واردات خودروهای سواری) ناشی از تعیین نرخ ارز گمرکی به میزان ۱۰۳ یورو است. براساس لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ مقرر شده است که نرخ ارز گمرکی (یورو) به ۱۰۳ هزار تومان (نرخ دلار حدود ۸۹ هزار تومان) تعیین شود. درحالی‌که برآوردها از نرخ ارز (دلار) رسمی در انتهای سال ۱۴۰۴ (اسفندماه)، حاکی از نرخ ۱۲۵ هزار تومان به‌ازای هر دلار می‌باشد. قانون بودجه ۱۴۰۴، نرخ ارز گمرکی را به میزان میانگین نرخ ارز رسمی (مرکز مبادله) در اسفندماه ۱۴۰۴ مقرر نمود؛ موضوعی که در صورت لحاظ در بودجه سال ۱۴۰۵، امکان تحقق بیشتر منابع حاصل از حقوق ورودی کالاهای وارداتی را میسر می‌سازد.

جدول ۱۰. منابع حاصل از حقوق گمرکی واردات خودروهای سواری در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (در قالب

جدول ۵ «درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری مالی» [۲]

شماره طبقه‌بندی	عنوان	برآورد در آمد عمومی لایحه بودجه ۱۴۰۵ (هزار میلیارد تومان)	برآورد در آمد اختصاصی لایحه بودجه ۱۴۰۵ (هزار میلیارد تومان)	مجموع برآورد درآمد لایحه بودجه ۱۴۰۵ (هزار میلیارد تومان)
۱۱۰۴۰۲	منابع حاصل از حقوق گمرکی واردات خودروهای سواری	۳۰	۰۶	۳۰۶

همان‌طور که در جدول ۱۰ نمایش داده شده است، در خصوص منابع حاصل از حقوق گمرکی واردات خودروهای سواری، لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (در قالب جدول ۵ «درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری مالی») برآورد حصول منابع به میزان ۳۰۶ هزار میلیارد تومان را در مجموع منابع عمومی و اختصاصی را ارائه داده است. باین‌حال و براساس توضیحات مطرح شده، در صورت مفروض گرفتن نرخ ۱۲۵ هزار تومان به‌عنوان میانگین احتمالی نرخ ارز (دلار) در اسفندماه ۱۴۰۵، منابع حاصل از این محل با افزایش قابل‌توجهی روبه‌رو خواهند شد؛ بدین‌شرح که با در نظر گرفتن این پیش‌فرض و ثابت لحاظ کردن میزان ارز تخصیصی به این امر نسبت به پیش‌بینی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور و ساختار حقوق گمرکی مشابه با این لایحه، محاسبات حاکی از امکان تحقق درآمد نزدیک به ۴۳ هزار میلیارد تومان دارند.

جدول ۱۱. تخمین درآمد حاصل از حقوق گمرکی واردات خودروهای سواری با فرض نرخ ۱۲۵ هزار تومان به‌عنوان میانگین احتمالی نرخ ارز (دلار)

عنوان	فرض نرخ ۱۲۵ هزار تومان به‌عنوان میانگین احتمالی نرخ ارز (دلار) (هزار میلیارد تومان)
تخمین درآمد حاصل از حقوق گمرکی واردات خودروهای سواری	۴۲.۸

مأخذ: محاسبات پژوهش.

لازم به ذکر است که افزایش نرخ ارز گمرکی به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر بر واردات می‌تواند محدودیت‌هایی بر واردات به‌همراه داشته باشد؛ انقباض در واردات، اگرچه درخصوص کالاهای ساخت داخل می‌تواند مثبت ارزیابی شود، اما از آنجایی که عمده واردات کشور (بیش از ۸۰ درصد) را مواد اولیه، کالاهای واسطه‌ای و ماشین‌آلات تشکیل می‌دهد، به‌مثابه تشدید محدودیت‌های تولید نیز تلقی می‌شود. اثر این مهم را بر روند تشکیل سرمایه ثابت ناخالص کشور طی سال‌های اخیر می‌توان ردیابی کرد. از این‌رو، در فرایند تصمیم‌گیری درخصوص عوامل کاهنده واردات از جمله افزایش نرخ ارز لازم است این ملاحظات نیز در نظر گرفته شود.

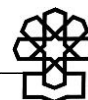
۷. جمع‌بندی و پیشنهادهای مرکز

سیاست مالی و روند درآمد و مخارج دولت یکی از متغیرهای سیاستی مؤثر بر بخش حقیقی و اسمی اقتصاد است. سیاست مالی از طریق بهره‌گیری از سازوکار درآمدها و هزینه‌های دولت، دستیابی به اهداف سیاستی موردنظر سیاستگذاران اقتصادی را تسهیل می‌کند. قانون بودجه سالیانه کشور یکی از ابزارهای اعمال سیاست مالی است که بر متغیرهای کلان اقتصادی اثر می‌گذارد.

• نتایج این گزارش نشان می‌دهد که اعتبارات پیش‌بینی شده وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های ذیل آن بدون لحاظ اعتبارات متفرقه موضوع جدول ۹ در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت به سال ۱۴۰۴ حدود ۲۰ درصد رشد داشته است. افزایش اعتبارات کمتر از تورم تولیدکننده گویای رویکرد انقباضی لایحه در برآورد اعتبارات بخش صنعت است.

• از نقاط قوت لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در ارتباط با بخش صنعت افزایش اعتبار سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران - مشارکت در طرح‌های سرمایه‌گذاری با اولویت مناطق محروم از محل درآمد حاصل از واگذاری‌ها از ۵۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۴۰۴ به ۲۰۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ است. این افزایش اعتبار در صورت تحقق می‌تواند در تقویت نقش سازمان توسعه‌ای ایدرو در مشارکت و تسهیل‌گری سرمایه‌گذاری در مناطق محروم وفق موضوع ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی مؤثر باشد.

• از دیگر نقاط قوت لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ افزایش ۲۷ درصدی اعتبار طرح «کمک‌های فنی و اعتباری برای ایجاد و توسعه مجتمع‌های تولیدی صادرات‌گرا در سواحل جاسک و گواتر» ذیل سازمان گسترش و نوسازی و افزایش حدود ۴۲ درصدی اعتبار طرح «اعطای کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع» ذیل وزارت صنعت، معدن و تجارت است. شایان ذکر است؛ این میزان از افزایش اعتبار با لحاظ تورم بیش از ۳۸ درصدی تولیدکننده، اثربخشی لازم در تسهیل تأمین مالی بخش صنعت را نخواهد داشت.

- از نقاط ضعف لایحه، ضعف در تسهیل تأمین مالی طرح‌های توسعه بخش خصوصی است. رشد منفی اعتبارات کمک دولت در افزایش سرمایه صندوق‌های حمایتی از جمله صندوق توسعه صنایع دریایی، صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری صنایع کوچک، صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته و صندوق ضمانت صادرات از جمله دلایل این موضوع است.
- تضعیف تأمین مالی سازمان‌های توسعه‌ای از دیگر نقاط لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در بخش صنعت است. به‌رغم نقش مؤثر سازمان‌های توسعه‌ای در هدایت و جذب سرمایه‌گذاری و تأکید برنامه هفتم توسعه بر اختصاص وجوه حاصل از واگذاری‌ها به سازمان‌های توسعه‌ای مطابق قوانین مربوط، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ ردیف اجازه تهاتر به‌صورت جمعی - خرجی سه سازمان توسعه‌ای گسترش و نوسازی صنایع ایران، توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت ملی صنایع پتروشیمی از محل واگذاری سهام شرکت‌های متعلق به آنها با بدهی آنها به دولت بابت مالیات و سود سهام حذف شده است.
- محدودیت در تأمین زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و عدم شفافیت در تخصیص منابع در اجرای ماده (۲۵) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار در جبران خسارت واحدهای تولیدی ناشی از مسئله ناترازی انرژی از نقاط ضعف لایحه بودجه محسوب می‌شود. اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی به‌ویژه در خصوص طرح‌های زیرساختی و حمایت از واحدهای تولیدی در قالب کمک‌های فنی و اعتباری مرتبط با این سازمان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت با سال ۱۴۰۴ تغییری نداشته است. حذف منابع برای اجرای احکام قانون برنامه هفتم پیشرفت از محل منابع قانون هدفمندسازی یارانه‌ها و فقدان حمایت‌های مالیاتی از بخش تولید نیز مصادیقی از ضعف لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در حمایت از بخش تولید است. در رابطه با لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در خصوص بخش صنعت، پیشنهادهای ذیل قابل بررسی است:

پیشنهاد اول:

تقویت سازمان‌های توسعه‌ای و منابع در اختیار آنها از طریق تهاتر مطالبات سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایدر و ایمیدرو) و شرکت ملی صنایع پتروشیمی از طرف دولت با بدهی‌های واحدهای مزبور به دولت ابقا ردیف ۲-۱۰۱۰۰۰ جدول ۸ - برآورد اعتبارات تملک دارایی‌های مالی قانون بودجه سال ۱۴۰۴.

متن پیشنهاد:

عبارت ذیل به ردیف‌های ذیل ردیف اعتبارات موضوع واگذاری با شماره طبقه‌بندی ۱۰۱۰۰۰ جدول ۸ - برآورد اعتبارات تملک دارایی‌های مالی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ اضافه شود:
«تهاتر مطالبات سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایدر و ایمیدرو) و شرکت ملی صنایع پتروشیمی از طرف دولت با بدهی‌های واحدهای مزبور به دولت (جمعی - خرجی) به مبلغ ۱۰۰۰ میلیون ریال».

پیشنهاد دوم:

ابقای سیاست‌های حمایتی مالیاتی از بخش تولید و کاهش نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم معادل پنج واحد درصد و تأمین منابع کاهش‌یافته دولت از محل تغییر نرخ ارز موضوع ردیف ۲-۳ جدول الزامات منابع لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور.

متن پیشنهاد:

در راستای سیاست‌های حمایت از تولید ردیف ذیل به جزء «۳» ماده (۱) جدول الزامات اضافه شود.
کاهش نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم اشخاص حقوقی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه‌های ذی‌ربط در فعالیتهای تولیدی، معادل پنج واحد درصد (بخشودگی مازاد بر سایر معافیت‌ها و بخشودگی‌ها و مشوق‌های قانونی اشخاص مذکور)

پیشنهاد سوم:

باقای ردیف ۱۳۰۴۰۱۲۰۳۷ طرح «کمک به زیرساخت‌های شهرک‌های صنعتی» در راستای تأمین مناسب زیرساخت‌های انرژی شهرک‌های صنعتی ذیل ردیف ۱-۴ جدول الزامات منابع بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور به میزان ۱۰ درصد منابع حاصل از اصلاح نرخ برق صنایع، (موضوع ماده (۳) قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق) از طریق تغییر نسبت تسهیم منابع ردیف ۴-۱-۴ به ۴۰ درصد.

متن پیشنهاد:

باقای ردیف ۱۳۰۴۰۱۲۰۳۷ طرح «کمک به زیرساخت‌های شهرک‌های صنعتی» در راستای تأمین مناسب زیرساخت‌های انرژی شهرک‌های صنعتی ذیل ردیف ۱-۴ جدول الزامات منابع بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور به میزان ۱۰ درصد منابع حاصل از اصلاح نرخ برق صنایع، (موضوع ماده (۳) قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق) از طریق تغییر نسبت تسهیم منابع ردیف ۴-۱-۴ به ۴۰ درصد.

پیشنهاد چهارم:

جدول اصلاحی حقوق ورودی خودروهای وارداتی به انضمام ساختار پیشنهادی تعرفه واردات قطعات منفصله خودرو ضمن رعایت تناسب میان تولید خودرو با ساخت داخل بالا، مونتاژ خودرو و واردات خودرو، امکان تخصیص ارز بیشتر به واردات خودروهای سواری جهت مدیریت مناسب بازار خودرو.

جدول ۱۲. ساختار پیشنهادی حقوق ورودی واردات خودروهای سواری

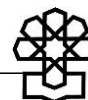
حجم موتور	هیبریدی	< 1.0 L	1.0~1.5L	1.5~2.0L	2.0~2.5L	2.5~3.0L	>3L
تعرفه موجود	۱۴۰۴	۲۰٪	۲۰٪	۴۰٪	۱۳۰٪	۱۴۵٪	۱۶۵٪
تعرفه پیشنهادی	۱۴۰۵	۳۰٪	۳۰٪	۶۵٪	۹۵٪	۱۱۵٪	۱۳۵٪
	۱۴۰۶	۲۵٪	۲۵٪	۶۵٪	۹۵٪	۱۱۵٪	۱۳۵٪
	۱۴۰۷	۲۰٪	۲۰٪	۶۰٪	۸۵٪	۱۰۵٪	۱۲۵٪
	۱۴۰۸	۱۵٪	۱۵٪	۶۰٪	۸۵٪	۱۰۵٪	۱۲۵٪
	۱۴۰۹		۱۵٪	۶۰٪	۸۰٪	۹۵٪	۱۱۵٪

مأخذ: همان.

جدول ۱۳. ساختار پیشنهادی ضرایب حقوق ورودی واردات قطعات منفصله بر مبنای خودرو وارداتی هم‌ردیف

۱۴۰۹	۱۴۰۸	۱۴۰۷	۱۴۰۶	۱۴۰۵	
۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰٪	٪۱۰۰	$x < 20\%$
۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۹۰٪	٪۹۰	$20\% \leq x < 30\%$
۱۰۰٪	۸۵٪	۸۵٪	۸۰٪	٪۸۰	$30\% \leq x < 40\%$
۷۵٪	۶۰٪	۶۰٪	۶۰٪	٪۶۰	$40\% \leq x < 50\%$
۴۰٪	۳۵٪	۳۵٪	۳۵٪	٪۳۵	$50\% \leq x < 60\%$
۵٪	۵٪	۵٪	۵٪	٪۵	$x \geq 60\%$

مأخذ: همان.

پیشنهاد پنجم:

تقویت سازمان‌های توسعه‌ای و منابع در اختیار آنها از طریق ایجاد امکان هزینه‌کرد مازاد سود سازمان‌های توسعه‌ای در نسبت با سود مصوب در طرح‌های تعریف شده وفق جزء «۱۵» بند «ب» ماده (۴۸) برنامه هفتم و اضافه شدن ردیف مربوطه به جدول متفرقه بودجه سال ۱۴۰۵.

منابع و مأخذ

- [۱] آمار حساب‌های ملی، مرکز آمار ایران.
- [۲] لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور.
- [۳] قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۰ الی ۱۴۰۴.
- [۴] اسناد پشتیبان لایحه بودجه سال ۱۴۰۵، سازمان برنامه و بودجه کشور.
- [۵] پایگاه ملی اطلاع‌رسانی قوانین و مقررات کشور
- [۶] اطلاعات دریافتی از سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران.

گزیده سیاستی

افزایش ۲۰ درصدی اعتبارات وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های تابعه آن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نسبت به سال ۱۴۰۴ حاکی از رویکرد انقباضی بودجه در بخش صنعت است. تأثیر این رویکرد در رشد منفی اعتبارات صندوق‌های ذیل این وزارتخانه و عدم تغییر اعتبارات اکثر طرح‌های ذیل این وزارتخانه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ از پیامدهای آن است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir